

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

CULTURA DEMOCRAȚIEI și eficiența instituțiilor sale

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

De o vechime respectabilă în istorie, principiile și normele democrației nu se bucură totuși de respectul cuvenit din partea tuturor celor implicați în procesele și actele conducerii sociale. Aceasta este o constatare lesne verificabilă în diverse societăți ale lumii de azi, inclusiv în societatea românească de tranziție unde exercițiul democrației pluraliste generează - din diverse cauze, între care cele mai multe de ordin subiectiv (interesele partizane, politicianismul, inconsistența culturii civice și politice etc.) - nu puține și păgăboase disfuncționalități, împiedicând soluționarea unor probleme de interes general, chiar național. Fenomenul este mai complex, iar un exemplu concret, asupra căruia vom reveni - votul consilierilor municipali București privind atribuirea unui teren în scopuri cultural-științifice, pentru afirmarea învățământului particular - este relevant sub aspectul confuziei între libertatea de a vota și conștiința consecințelor sociale ale votului într-un organism democratic sau altul, fie el local sau național.

Fapt este că, în anii din urmă, pe scară mondială, s-au înmulțit și sunt tot mai perseverente preocupațiile din gândirea și practica socială și politică pentru depășirea limitelor democrației unilaterale înțelese și ale unora din instituțiile acesteia. În raport cu nevoile și aspirațiile de progres și prosperitate ale omului contemporan, ale colectivităților sociale

și naționale în ansamblu, este tot mai evident că multiplele înșățări prin care a trecut, trece și va trece democrația, inclusiv în țara noastră, duc la opinia că ne aflăm în fața unui proces permanent perfectibil. Aflat într-o inepuizabilă căutare a cadrelor funcționale optime, mereu adaptate, cu mai multe ori mai puține reușite și satisfacții, condițiilor naționale, economice, sociale, politice, culturale dintr-o țară sau alta, din lume în general, un asemenea proces își găsește reflectarea în abordări analitice care tind să descrie coerent, să explice argumentat și să propună convingător căi de perfectionare a vieții democrațice, de depășire mai eficientă a limitelor acesteia, acumulându-se treptat o cultură a democrației. Asemenea abordări sunt mereu însotite, cum este și firesc, de întrebări și critici pertinente, constructive. Acestui curent de gândire și analiză î se asociază și unele lucrări consacrate democrației reprezentative, performanțelor și limitelor sale.¹⁾ Autorii în cauză arată că în diverse sisteme politice - de la unele occidentale la cele ale eșuatului socialism biocratic, etatizat - diversele forme de democrație au ajuns în stadii critice, de criză funcțională, fiind nevoie de noi eforturi către eficiență reală și performanțe durabile. Viața democratică, societatea, în general, sunt dependente de o multitudine de înșățuri, de mulți oameni cu judecăță reală, capabili de vizionare prospătă,

(Continuare în pag. 6)

20 de ani de la semnarea Actului final de la Helsinki

O COTITURĂ ÎN VIAȚA POLITICĂ A EUROPEI

VALENTIN LIPATTI

Se vor împlini în curând 20 de ani de când, la 1 august 1975, Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE) a fost adoptat și semnat de către șefii de stat sau de guvern ai celor 35 de state participante. Evenimentul, petrecut într-o vineri după amiază în sala "Finlandia" din Helsinki, a marcat cu siguranță o cotitură în viața politică a continentului.

Fără îndoială, această mare negociere diplomatică paneuropeană nu ar fi fost cu puțină în absența climatului de relativă destindere care se instaurase în relațiile "Est-Vest" în anii '70. La rândul ei, Conferința de la

Helsinki a consacrat și stimulat concertarea și înțelegerea între europeni. Destinderea și "procesul CSCE" s-au aflat astfel într-o relație de complementaritate. În anii de avânt ai destinderii, a prevalat voința de a reuși o nouă construcție a Europei, și această voință a caracterizat toate etapele Conferinței, de la pregătire și până la încheierea ei prin semnarea Actului final. Și dimpotrivă, ori de câte ori destinderea a cunoscut o involuție mai mult sau mai puțin durabilă, "procesul CSCE" a avut și el de suferit, înregistrând, ca un barometru sensibil, oscilațiile de rigore.

Mai trebuie, poate, subliniat

faptul că, în condițiile în care a avut loc, Conferința de la Helsinki a dat expresie unui echilibru de interese instabil, care a putut cu ușurință să fie răstălmăcit sau nesocotit. Aplicarea consecventă a prevederilor inscrise în Actul final de către toate statele participante ar fi fost de natură să consolideze un astfel de echilibru și să dea neîntârziat substanță necesară edificării securității și dezvoltării cooperării multilaterale pe continent. Lucrurile nu s-au petrecut aşa și a fost nevoie de mult timp și de condiții politice noi pentru ca angajamentele asumate în 1975 să capete viață.

Dacă ne referim la obiectivele politice urmărite la Conferință de principalii protagoniști, am putea desprinde următoarele motivări principale. Pentru sovietici, Conferința a constituit o modalitate importantă de consolidare a realităților geopolitice europene de după 1945.

De aici interesul lor capital pentru principiul inviolabilității frontierelor, pentru menținerea statu-quo-ului postbelic și, ca atare, a tot ceea ce URSS dobândise în urma celui de-al doilea război mondial. Pentru Moscova, Actul final a fost un înlocuitor de tratat de pace general-european și un certificat de bună purtare menit să legitimeze aceste realități. Totodată, în concepția sovietică, Conferința trebuia să rămână un eveniment singular și orientat cu precădere spre consacrarea trecutului recent și nu să fie începutul unui proces cu o dinamică imprevizibilă.

Pledoarie pentru coexistența pluralismului etnic

Acad. ȘTEFAN MILCU

Una dintre problemele cele mai tulburătoare ale interrelațiilor umane este neînțelegerea diversității în biologie, a viului planetar de la care populațiile umane nu fac excepție. Ideea ca atare este suficient să exemplificăm prin diversitatea florei și faunei tinerei păduri în care totul coexiste. Din această neînțelegere s-au născut problemele umane universal existente. În vizion general-biologică și antropologică, stările conflictuale sunt generate de fenomene culturale diferite, dominante sub raport politic, economic și religios.

Din această perspectivă sunt de neînțeles conflictele celor trei religii monoteiste care recunosc o diversitate unică sub numiri diferite, care decenii și secole au conviețuit pașnic, la un moment dat se războiesc absurd fără acceptarea unor soluții ce ar reduce și ar restabili coexistența pașnică. Este și mai tragică persistența seculară, uneori milenară, a contradicțiilor care anulează existența lor biologică. Soluția poate fi dată de o cultură umanistă și antropologică; în perioada de formare a personalității, ea permite accesul la conceptul unicitudinii în diversitate a speciei umane, care determină în gândirea și comportamentul nostru toleranța și empatia, ca și o solidaritate cu forma viului planetar. În geneza biblică nu este considerată oare tocmai o asemenea coexistență?

Așadar, această profundă contradicție poate fi rezolvată printr-o educație profund morală, realizabilă prin structuri sociale care, cu surpriză constatăm, au pierdut uneori logica ce le justifică existența și care trebuie să determine respectul umanului și o responsabilitate în gândire și acțiune.

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

pag. 4 - 5

**Înalță distincție acordată
de „Asociația Inginerilor
Germani” profesorului
dr.ing. Florea Dudiță,
ambasadorul României
în Germania**

Recent, "Asociația Inginerilor Germani" a acordat, cu ocazia „Zilei Inginerului German” - 1995 de la Saarbrücken, profesorului dr. ing. Florea

Dudiță, ambasadorul României în Germania, distincția de "Membru corespondent al Asociației Inginerilor Germani".

(Continuare în pag. 7)

Moment de la solemnitatea înmânării înaltei distincții.

(Continuare în pag. 7)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocei
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secără
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEME LE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
 - Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
 - Radu Beligan
 - Grigore Vieru
 - Paul Everac
 - Dinu Săraru
 - Prof. dr. Ion Dodu Bălan
 - Prof. dr. Victor Giuleanu
 - Dumitru Radu Popescu
- COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA**
- Prof. dr. Aurelian Bondrea
 - Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
 - Prof. dr. Ioan Scurtu
 - Prof. dr. doc. Titu Georgescu
 - Prof. dr. Ștefan Lache

- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME AL RELATIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Floarea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEME SEÑĂTĂȚI ȘI PROTECȚIE SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Fircă
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEME JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Glonea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Mernea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA

EXISTĂ O POLITICĂ A CĂRȚII?

Meridianele lecturii globale - evaluate la nivelul unei țări sau al întregului bloc răsăritean - se orientează, fără îndoială, după grupurile de interes politico-economice, culturale, religioase și a declarate oficial sau ascunse cu grijă. Un observator al fenomenului "lectură globală" s-ar putea întreba: Există, oare, o politică a cărții sau o strategie de manipulare a gustului? Ori mecanismele economiei de piață, aflate în față, constituie, treptat, reflexe și comportamente de lectură? Un standard.

Imediat după 1989, în vidul lăsat de dispariția dictaturii și a cenzurii de tip comunist, a expandat o literatură de consum constituită mai ales din produse culturale intens "sexualizate" sau "sacrificate". Refularea erotică și religioasă acumulată în anii totalitarismului comunist la nivel de masă a avut efecte considerate de puriști drept subculturale, kitsch, obscene, imorale etc. Ciudat, dacă nu chiar extrem de semnificativ, este faptul că trezirea conștiinței sexualității s-a operat simultan cu trezirea conștiinței religioase. Dacă - să zicem - în primii doi ani de după prăbușirea regimului comunist, accesul la literatură erotică și religioasă sau așa-zisă ezoterică poate fi asemuit cu fericirea de a mușca din fructul oprit, de la din al

treilea an, carte tip Sandra Brown, Barbra Cartland Taylor, Danielle Steel sau ezoterică, tip Rudolf Steiner, Rampa, Paul Brunton, Edgar Cayce și.a., devine din ce în ce mai mult un stupefant, un analgezic în fața loviturilor pe care tranziția le dă coșului zilnic. Am putea spune - exagerând - că indiferent de rata inflației și a somajului, atât timp cât omul anonim va cumpăra un roman de amor pasional, voluptos, vulgar sau o carte de ghicit în cărti sau în vise, nici un rege nu-și va pierde coroana și nici un președinte postul. De ce? Pentru că acest gen de carte și dă lui, omului-masă, dreptul la visare. Îi asigură speranța. Îi protejează de lipsuri și de creșterea valorii dollarului. Cea mai bună investiție pentru omul-masă este în fantasma unei iubiri pătișătoare și în visul unei fimbogătiri rapide. Deși pare paradoxal, omul simplu care nu știe decât să bea și să mănânce, când are să tragă la săibă, să repare că ceva sau să dea cu săpăliga, are mai multă nevoie de vis, de ideal, de speranță decât rafinatul intelectual, mai întotdeauna disperat, apatic și nehotărât.

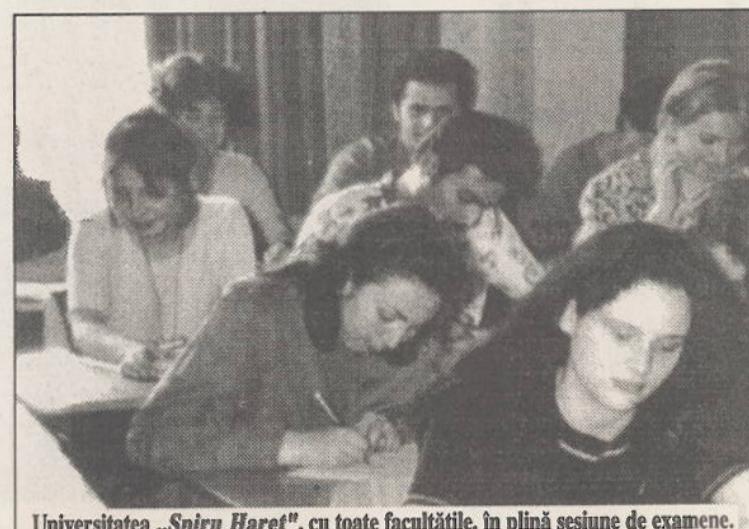
Asigurarea dreptului la vis, la mica fericire de trei parale prin lectură ar trebui să fie înscrișă în programul de protecție socială. Din păcate, creșterea vertiginosă

a prețului la hârtie și tipar va duce în curând la un adeverat embargou cultural, mii de oameni fiind lipsiți de peticul lor de paradis. Dispariția acestei supape - visul erotic, finanic, politic etc., - va face într-o zi să sară în aer cazanul. Din fericire, există mai multe instrumente pentru manipularea instinctelor și a visului. Toți știm, de pildă, că se poartă promisiunea neonoră. Și, cu toate acestea, continuăm să credem în promisiuni. Strategia promisiunii a cărei îndeplinire se

amână pe tot parcursul unui mandat va funcționa încă mult timp.

Pentru propria lor liniste, editoarei ar trebui să scadă prețul la cărțile (proaste) care sunt opiu popoarelor. Numai așa vor fi siguri că somnul adânc al națiunii mai poate fi o garanție pentru somnul lor iepuresc. Așadar, somnul națiunii și al rațiunii este mai mult decât necesar pentru supraviețuirea și înmulțirea micilor monștri politici care au uitat că sunt doar niște erori în programarea istoriei sublimă a unui neam de martiri și eroi, mereu păcăliți - și adevărat - mereu ademeniți, mereu prinși în cursă și trași pe roată. Si care culmea - se încăpătănează să nu piară.

Narcis ZĂRNESCU

Universitatea „Spiru Haret”, cu toate facultățile, în plină sesiune de examen.

În dezbatere:

LIBERTATEA SI STATUL SOCIAL DE DREPT

Prof. dr. Mihai MERFEA

Una din valorile supreme ale statului social de drept este libertatea. În istoria social-democrației, conceptul de libertate a fost adesea limitat de rezultatele modificărilor produse în structurile economice și în instituțiile politice. Acestea sunt necesare, dar libertatea nu poate fi niciodată subiectul unei simple "constatări". Libertatea se cere a fi organizată, practicată și trăită. Reprezentând o șansă, ea nu a fost, din nefericire, decât o posibilitate. Dar pentru ca omul să poată fi liber, politica față de el trebuie să-i dea posibilitatea de folosi această șansă. O politică ce nu creează condiții necesare pentru dezvoltarea unei existențe libere și nu înlătură obstacolele din față acestui obiectiv este strâină socialismului democratic (Willy Brandt).

Programele partidelor social-democrate și socialiste stabilesc un raport precis între libertate, drepturi și opțiunea conștiință. Ele declară că viața individualului, demnitatea și conștiința sa sunt încredințate statului. Aceasta trebuie să creeze condiții care să permită fiecărui să aibă un sentiment de responsabilitate individuală și solidaritate socială. Democrația este o regulă generală a statului și vieții, pentru că ea este expresia omului și a responsabilității față de el însuși, "un drept fundamental", cum scria Kant.

Social-democrația nu acceptă teza empirismului, potrivit căreia "omul este liber când poate realiza ceea ce dorește". Punctul de vedere potrivit căruia libertățile individuale trebuie să se exprime

pluralismului libertății, ci, trebuie să fie primii care să se opună tendințelor de minimalizare a puterii statului.

În etapa tranziției, schimbările sunt neprevăzute, se produc brusc, atât în structurile economice, ale relațiilor de piață, cât și în stilurile manageriale. Dacă aceste stări nu sunt corectate spre o evoluție pozitivă, guvernarea se poate face răspunzătoare de criza economică, de penurie și nesiguranță. Prețul întârzierilor este mare, atât pe plan material, cât și spiritual, suferințele afectând calitatea vieții oamenilor. În ultimii 5 ani, ca urmare a unei reforme eronate, protecția socială s-a redus mult (aproape la jumătate). Dar, desigur, sporirea protecției sociale este dependentă de creșterea economică, fără aceasta neputând fi vorba nici de o reală protecție socială.

In perioada de tranziție, unele sectoare ale populației critică abuziv guvernul, președintia și alte instituții în formare ale statului social de drept, revendică libertăți și drepturi fără a ține seama de posibilitățile și necesitățile actuale. Apăr astfel o contradicție vizibilă între urgența nevoii de a lua decizii și procedeele democratice bazate pe dialog - negocieri cu sindicatele, dezbatere publice și parlamentare. Este necesar ca centrele de decizie să fie mai apropiate de cei care suferă. Noua stare ce se creează prin descentralizare "este marele focar care facilitează schimbarea socială" (John Naisbitt). Problema este de a inventa și inova metode și tehnici capabile să asigure schimbări fără violență, să instaureze o stare de siguranță, de încurajare și corectitudine binefăcătoare atât pentru cetățeni, cât și pentru societatea de tranziție în ansamblu.

Ordinea în societate este determinată de coeziunea membrilor săi. Aceasta este afectată și de slabirea sentimentului apartenenței la comunitatea națională, a sentimentului național, a respectului față de realizările proprii. Se fac uneori afirmații despre "vidul" creat. Dar nu se caută și se stabilește continutul, a identifica "petele" negre ale întregului spațiu social și, mai ales, modul în care acestea să fie înălțurate. A scăzut respectul pentru procesul politic. Ca urmare a decesului partidului unic, au răsărit o puizerie de partide mici, unele minorități naționale sunt puțin dispuse să mai respecte deciziile majorității. Vidul societății "pare să atragă ceea ce este rău, dar și ceea ce este mai bun".

"Vidul" din societatea noastră se exprimă și prin indiferență, scepticism, respingerea instituțiilor statului de drept și a unor partide politice, cărora li se reproșeză incompetență sau li se contestă existența legală. Aceștori li se adaugă participarea scăzută la vot, precum și lipsa de respect față de aceste instituții. Prezența scăzută la vot ar putea să însemne că oamenii sunt mai mult sau mai puțin mulțumiți, pentru simplul motiv că acesta nu afectează existența. Comentatorii politici, presa, radio și televiziunea consideră că această atitudine ar fi foarte firească. Analiștii politici caută să ne convingă că slaba participare la vot ar trebui asociată cu ignoranța sau cu apatia, ceea ce este foarte greu de dovedit. Sondajele efectuate cu privire la opțiunea electorului de a participa sau nu la vot evidențiază că alegătorii iau conștient hotărârea de a nu participa.

Firește, simptomele nu pot fi confundate cu cauzele. Experiența arată că neajunsurile nu pot fi învinse decât prin consolidarea democrației și a libertăților dobândite, dar nu fără schimbarea atitudinilor și comportamentelor celor care compun statul social de drept.

QUO VADIS REFORMA?

INTERESELE NAȚIONALE ȘI EUROPA

Dr. ION MITRAN

Una dintre problemele esențiale ale transformărilor din România după 1989 o reprezintă relația dintre reformele structurale interne-economice, sociale și politice și integrarea europeană, relație ce nu poate fi altfel examinată decât prin prisma intereselor naționale reale. Dupa multe dezbateri și confruntări mai mult sau mai puțin explicite, din care nu au lipsit și nu lipsesc încă abordările îngust-partizane, oscilațiile de aprecieri privind scopurile, ritmul și avantajele integrării europene, recenta adoptare de către toate forțele politice a Strategiei naționale de pregătire a aderării la Uniunea Europeană, a "Declarației de la Snagov" iar pe această bază înaintarea oficială a cererii de aderare și prezența ca invitat a Președintelui țării la reunirea la nivel înalt de la Cannes arată că reformele structurale și voința politică a principalelor forțe sociale se află, cu toate diferențele de apreciere obiectivă și evaluare subiectivă, într-un stadiu nou, și anume acela al faptelor expresive, concludente. De altfel, singurele de luat în seamă atât de către opinia publică națională, cât și pe plan internațional. În general, transformările radicale din societatea românească, reconstrucția europeană de după 1989, cerințele apropierii și colaborării Est-Vest au generat și întrețin aprins dezbateri - pe plan intern și extern - privind aspecte esențiale, vitale chiar, cum sunt: prosperitatea, securitatea, solidaritatea și relația fiecăruia dintre acestea cu interesele naționale. Este o realitate că oferte și promisiunile unei Uniuni Europene puternice și coerente, în măsură să constituie o zonă de stabilitate și concurență loială la nivel continental și mondial, atrag din ce în ce mai mult țările interese, iar, în acest cadru, România și pe români.

După cum se știe, legăturile României cu structurile comunitare europene au început cu circa 25 de ani în urmă, odată cu acordurile din 1970, după care au urmat, la inițiativa părții române, alte acțiuni, mai mult sau mai puțin fructuoase. În prezent, România are deja calitatea de țară asociată: aderarea la Uniunea Europeană reprezintă pentru societatea românească un obiectiv strategic fundamental, așa cum sublinia și președintele Ion Iliescu la reunirea de la Cannes, un asemenea obiectiv servind promovării interesului național, dezvoltării potențialului economic și patrimoniului cultural al poporului român, care se înscrie cu contribuțiile sale originale valorilor europene și mondiale.

În virtutea prevederilor Strategiei naționale - inclusă deja la "dosarul aderării" și prezentată oficialităților Uniunii Europene - opțiunea pentru integrare se află

într-o corelație directă cu procesele de reformă din țară, cu atributile unei societăți democratice - statul de drept și preeminența dreptului, pluralismul politic, separarea puterilor, alegerile libere, respectarea drepturilor omului, crearea unui mediu economic viabil, bazat pe principiile și mecanismele sistemului concurențial. Complexitatea acestei opțiuni rezultă din necesitatea realizării simultane a unei duble tranziții: la economia de piață și la societatea informațională, apte să stopă și diminuă treptat decalajul de productivitate față de țările dezvoltate. Din această perspectivă, interesul național major al orientării ireversibile spre integrare europeană se concretizează în obiectivul esențial al promovării unei politici care, punând accentul pe eforturile proprii și pe cooperarea internațională, să asigure dezvoltarea economică de natură să conducă la un standard de civilizație ridicat al întregii populații. De fapt, pregătindu-și intrarea, din proprie voință și potrivit capacitateilor sale, în lumea europeană a

liberei circulații a capitalurilor, mărfurilor, serviciilor și persoanelor, România participă la o nouă simbioză a civilizațiilor. Aceasta cere să fie mereu treză conștiința că drumul spre o Europă a stabilității, securității, solidarității și prosperității generale nu este încă ferit de obstacole, de tentația satisfacerii prioritare a unumitor interese financiare, economice, politice sau de altă natură -, din fiecare țară și pe ansamblul Uniunii, ca și din afara ei. În acest sens, unul din mesajele reunii de la Cannes și în perspectiva Conferinței interguvernamentale din 1996 pare a fi acela că, în ciuda dificultăților și diferendelor, Uniunea Europeană își va îndeplini misiunea și va răspunde așteptărilor în măsură în care se va dovedi un rezultat al echilibrului intereselor statelor care o compun, o expresie a afirmării personalității și potențialului creator al unor țări libere și independente. O Uniune Europeană a tensiunilor și ciocnirilor de interes ar fi un non-sens; numai prin libera opțiune și cooperare reciproc avantajoasă, în cunoștință de cauză, de condiții și de consecințe, se construiește viitorul Europei și al lumii, în general. Reuniunea din sudul Franței a 15 țării membre și 11 asociate, printre care și România, vine să demonstreze prin documentele adoptate și pozițiile șefilor de state și de guverne - că lumea de azi înregistrează evoluții spectaculoase încă la scurt timp după anul 2000 să se afirme o Europă nouă, cu o piață internă unică, largită semnificativ, în dialog și cooperare competitivă cu alte zone ale lumii.

SĂRĀCIA ÎN ROMÂNIA - O FATALITATE?

IOSIF BATI,
Institutul de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale

Potrivit datelor statistice oficiale, în anul 1994, produsul intern brut a crescut, față de anul 1993, cu 3,4%, reprezentând totuși numai 77,5% față de anul 1989. Pentru acest an, prograda guvernamentală are în vedere o creștere a acestui indicator cu 2,8%. Tot statistică oficială evidențiază că rata medie a inflației s-a redus de la 12,1%, în 1993, la 4,1% în 1994, și la 1,5% în primele trei luni ale anului 1995, ceea ce ar semnifica o reducere sensibilă a acestui flagel economic. Aceleasi surse ne arată că salariul real a crescut, în 1994, cu 6,8% față de anul precedent. Cu toate acestea, nivelul acestuia, în martie 1995, reprezenta numai 60,3% față de octombrie 1990.

În aceste împrejurări, se poate pune întrebarea: există sărăcie în România?

Răspunsul la această întrebare este foarte diferențiat. Studiile și calculele publicate, precum și unele date oficiale publicate arată că acest fenomen are o răspândire între 9,7% și peste 70% din totalul populației. Astfel, în legea privind ajutorul social se

are în vedere numai un segment de 9,7% din totalul populației, care se consideră că trăiește în sărăcie. Alte calcule, publicate de diferite institute de cercetare, arată că la nivelul sau sub pragul de sărăcie se găsește un segment mult mai mare al populației, respectiv 30% până la peste 70% din totalul acestia.

Lăsând la o parte aceste calcule și fundamentarea lor științifică, să încercăm să examinăm care sunt segmentele populației cele mai afectate de sărăcie, și anume: pensionarii, care reprezintă cca. 5 milioane persoane, somerii, care însumează cca. 1,2 milioane persoane, salariati ce se află, sub salariul mediu, al căror număr se ridică la cca. 3,5 milioane persoane, la care trebuie să se adauge și copiii în întreținere, cel puțin cca. 1,7 milioane. Toate aceste segmente ale populației reprezintă cca. 50% din totalul acestia și se confruntă în prezent cu mari greutăți legate de traiul zilnic.

Potrivit calculelor efectuate de Institutul de cercetare științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale, pe baza unui contract de

Universitatea „Spiru Haret”, cu toate facultățile, în plină sesiune de examene.

colaborare cu Confederația Națională Sindicală "Cartel Alfa", cheltuielile minime necesare pentru un trai decent, preliminate în condițiile prețurilor din luna martie 1995, reprezintă, în mediu urban, 159740 lei pentru o persoană adultă activă, 485361 lei pentru o gospodărie activă standard, formată din 2 adulți activi și 2 copii, și 124552 lei pentru un pensionar.

Dacă ținem seama că salariul minim net în martie a.c. a fost de 53974 lei, iar începând din aprilie a.c., a devenit 62130 lei, constatăm că aceste sume nu pot acoperi nici măcar cheltuielile minime pentru alimentație - de 74322 lei - preliminate, în condițiile prețurilor din luna martie a.c., pentru o persoană adultă activă cu munca moderată, cu care se pot asigura 2715 calorii zilnic. Rezulta că salariul minim a fost și continuă să fie subdimensionat cu toate majorările succesive aplicate. Intrucât salariul minim constituie baza de calcul nu numai pentru cel mai redus salariu garantat din economie, ci și pentru ajutorul de somaj, alocația de sprijin și alte ajutoare sociale, corectarea rațională a acestuia, în funcție de posibilitățile etapei actuale, pe baza creșterii producției și a productivității muncii, reprezintă o necesitate obiectivă.

Calculele privind minimul de trai evidențiază marile greutăți cu care se confruntă familiile cu copii și, mai ales, familiile monoparentale. În familia standard, formată din doi adulți activi și doi copii, chiar în ipoteza fericită în care ambi adulți ar lucra și ar beneficia, deci, de două salarii medii nete pe economie (cca. 365000 lei), această sumă nu acoperă decât cca. 72% din cheltuielile minime necesare. Chiar dacă ținem seama că o astfel de familie primește în prezent o alocație de stat pentru copii de 7000 lei lunar pentru fiecare copil, acoperirea cheltuielilor minime necesare nu depășește 75%.

De altfel, cheltuielile minime necesare pentru creșterea și întreținerea unui copil reprezintă, potrivit calculelor mentionate, cca. 96000 - 102000 lei lunar, diferențiat în funcție de numărul copiilor, ceea ce explică, în mare măsură, greutățile cu care se confruntă familiile cu copii și în mod deosebit familiile monoparentale. Potrivit Recensământului populației din 1992, 22,2% din totalul gospodăriilor aveau doi sau mai mulți copii, iar 41,6% - unul sau mai mulți copii, reprezentând 58,4% din totalul populației. Aspectul prezentat are și va avea, dacă nu se iau măsuri din timp, mari repercu-

sioni asupra evoluției populației țării noastre, în sensul restrângerii natalității și accelerării procesului de îmbătrânire a populației, cu toate consecințele sociale legate de acest fenomen, respectiv pentru protejarea fondului biologic al poporului nostru, pentru dezvoltarea sa sănătoasă fizică și spirituală.

Situatia pensionarilor este deosebit de dificilă. Pensia medie totală de asigurări sociale de stat reprezinta, în martie a.c., 74345 lei, respectiv numai cca. 60% din cheltuielile minime necesare pentru un trai decent. Scumpetea produselor alimentare și ponderea lor ridicată în totalul cheltuielilor unei gospodării se reflectă, pe de o parte, în reducerea cererii interne pentru produse alimentare, nealimentare și servicii iar, pe de altă parte, acest fenomen are din ce în ce mai mare influență asupra creșterii stocurilor de producție și a blocajului finanțier. Datorită dificultăților cu care se confruntă, multe familii se găsesc în situația de a nu-și putea plăti, în mediu urban, cheltuielile de întreținere a locuinței, respectiv consumul de gaze, apă, energie electrică și termică etc. Se manifestă din ce în ce mai multe cazuri în care datorită neonorării facturilor de către asociațiile de locatari, furnizorii au sistat livrarea gazelor, a căldurii, a apei etc.

Fenomenele semnalate sunt deosebit de grave. Pentru combaterea lor este necesar să se analizeze cu luciditate cauzele și consecințele sale. O politică socială eficientă, reală ar fi trebuit să prevină asemenea fenomene. Din păcate, nu au fost luate măsuri din timp de către puterea executivă. Totuși, soluții pentru înlăturarea unor astfel de situații ar trebui să existe.

Promovarea unei politici reale de protecție socială depinde, într-o măsură convârșitoare, de restructurarea, privatizarea și relansarea economiei naționale, de creșterea productivității muncii în ultimă instanță. Relansarea economiei este strâns legată de conceperea și aplicarea cu consecință a unui program fundamental și eficient de investiții, în măsură să creeze noi locuri de muncă și să contribuie, în ultimă instanță, la creșterea nivelului de trai. Acestea sunt problemele esențiale care ar trebui să constituie subiectul unui real dialog social și în jurul căruia să se concentreze toate forțele din țara noastră, deoarece fără o creștere reală a producției și a productivității muncii orice discuție despre politică și protecția socială devine o simplă retorică.

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

DIMITRIE GUSTI: *Sociologia partidelor politice*

Studiul Partidul politic. Sociologia unui sistem al Partidului politic, publicat de Dimitrie Gusti în "Arhiva pentru știință și reformă socială", Anul IV, nr. 4-5, 1923, pp. 423-454 și republicat în "Sociologia militantă", I, București, 1946, pp. 265-284, cu o Anexă ("Câteva indicații bibliografice"), are acum, în epoca de "tranzitie" a României către economia de piață, o mare actualitate teoretică și practică, intrucât pe scena politică a statului național român își aruncă zarurile partide politice diferite, iar instituțiile politice se formează, se reformează și se deformează într-un climat contradictoriu, alcătuit o "causa movens" a unui regim constituțional in statu nascendi sau în "criză de creștere".

Ce era, în vederile lui Dimitrie Gusti, un partid politic? "Partidul politic este o asociație liberă de cetățeni, unită în mod permanent prin interes și idei comune, de caracter general - sublinia el, - asociație ce urmărește, în plină lumină publică, a ajunge la puterea de a guverna pentru realizarea unui ideal etic social".

Că partidul politic are ca prim element constitutiv o "associație liberă de cetățeni", aceasta dovedește, în fapt, că el se diferențiază de castă, clasă, familie și celelalte unități sociale din care face parte, vrând-nevrând, un individ, în timp ce, într-un partid politic, libertatea de a alege îi este necesară lui ca ființă socială.

Dimitrie Gusti arată că această asociație liberă de cetățeni "trebuie să fie unită în mod permanent", caci, evident, o "associație liberă de cetățeni este și o înțunire publică; masa care cuprinde întruirea publică e însă departe de a forma un partid politic, pentru că este întâmplător adunată spre a rezolva sau asculta dezbatere și chestiuni, ea este mărginită la un anumit spațiu și timp și se dizolvă imediat ce acest spațiu și timp nu mai sunt; ei îi lipsește deci cu totul caracterul de permanentă".

Apoi, această asociație permanentă, de persoane libere, trebuie să fie o "associație de cetățeni". Condiția este în întregime valabilă numai dacă membrii unui partid politic de pe teritoriul unui stat național sunt cetățeni ai aceluia stat. În context, orice asociație liberă, formată numai din cetățeni români, de orice origine etnică ar fi ei, dacă sunt uniți în mod permanent, poate deveni oricând un partid politic.

Altă trăsătură caracteristică a unui partid politic este că el urmărește tot timpul puterea de a guverna. Prin aceasta, partidul politic se deosebește de alte asociații libere și permanente, compuse din cetățeni, care urmăresc cercetarea problemelor politice (academici de studii politice, institute de cercetare, altele), care nu au ambiția de a pune mâna pe puterea statului.

Unui partid politic care urmărește să ajungă la puterea de a guverna, î se cere ca străduința de a pune mâna pe putere să se facă "în plină publicitate". "Să acesta este un element interesant, însemnat și necesar - constată Dimitrie Gusti -, pentru că prin aceasta partidul politic se deosebește de toate organizațiile care

se formează și lucrează în umbră, în mod clandestin, secret, pentru răsturnarea unei forme de guvernământ anumit". "Prin aceasta, partidul politic se deosebește întâi de **camarila**. Camarila este și ea un fel de partid politic, este partidul din jurul monarhului sau al acelor persoane care au ascendent în conducerea afacerilor publice". Din aceste motive, nu sunt, de asemenea, partide politice organizațiile secrete de tip franc-masonic, camorrian, mafiotic și alte grupări clandestine "cu scopuri politice occulte". "Partidul politic nu este, prin urmare, camarila, clică, coterie, ori fracțiune, pentru că toate aceste patru forme de manifestări, așa-zise de partid, nu urmăresc interesul general, ci numai interesul particular".

Dimitrie Gusti constată - pe urmele unor cercetători ai vieții sociale - "că tot ce este politic este și social, pentru că nu poate fi concepută o activitate politică, care să nu fie în funcție de viața noastră socială; și tot ce e social este în același timp și politic, pentru că orice manifestare socială, fie de natură economică, fie de natură sufletească, artistică, intelectuală, științifică, religioasă, toate au însemnante consecințe politice, în sensul larg al cuvântului".

Viața socială constă din multiple stări, care se interferează, încrucișează și se ciocnesc între ele; viața politică are tocmai menirea de a dirigui aceste stări sub formă de curente, temperându-le ori activându-le. Viața socială este aluvionea, pe care o depun curentele politice în vastul sistem elaborat de viața socială, în totalitatea ei, viața juridică produce un cod, viața artistică o estetică, viața religioasă o dogmă, viața științifică un sistem, iar viața politică o Constituție și un partid politic cu o doctrină politică. Un partid politic are deci totdeauna rădăcini adânci, necesare în viața socială, și anume, atât în substratul ei economic, concentrate sub formă de interese, cât și în cel sufletesc, cristalizate în **idei**.

Partidul politic este un îndoios product ideologic și economic al unei stări sociale într-un moment istoric dat, fie că atârnă de ea, ori ia atitudine împotriva ei. Așadar, antagonismul partidelor, despre care se vorbește atât de mult, își are rațiunea socială în antagonismul intereselor și ideilor contradictorii ori opuse sociale".

În logica lui Dimitrie Gusti, nu există identitate între noțiunea de partid și noțiunea de clasă socială; noțiunea de partid este numai o idee în jurul căreia se grupează reprezentanți ai mai multor clase sociale, în care nu se regăsește reprezentarea exclusivă a intereselor de clasă; "afirmările tranșante, apodictice, în politică sunt primejdioase, pentru că iau totdeauna caracterul unei posturări ce nu se poate susține și menține atunci când ea este supusă unei verificări și confrontări cu complexa și variata realitate a faptelor".

Dimitrie Gusti socotește subredă clasificarea partidelor politice în tipuri corespunzătoare vîrstei omenești, copilărie, tinerețe, maturitate, bătrânețe (= partide **radicale**, partide **liberale**, partide **conservatoare** și partide **absolutiste**), pe care o făcuse cu vreo

80 de ani în urmă, elvețianul F. Rohmer, clasificarea lor după semne externe și simboluri - după culoare, după numele șefilor, după sediile partidelor și după locul lor de întrunire, alte clasificări curente (partide de ordine și partide de libertate, partide de reformă și partide revoluționare, partide necesare și partide întâmplătoare, partide adevărate și partide neadevărate, partide monarhistice și partide republicane, partide naționale și partide internaționale, partide mari și partide mici, partide de principii și partide fără credințe politice și altele), care suferă toate de "naivitate sociologică". "Din punct de vedere sociologic - scrie Dimitrie Gusti - orice partid, mare ori mic, primejdiaori util, are o aceeași valoare de cunoaștere, dacă cuprind acele înșuflare constitutive, sine qua non, de care am vorbit mai sus, adică dacă el există".

Dimitrie Gusti, având în vedere elementele constitutive ale sistemului unui partid politic, cu mijloacele și cu atribuțiile lor specifice (conducere, program, mijloace de luptă și propagandă), împarte partidele politice în două categorii principale: **partide principale și partide oportuniste**. Primele urmăresc guvernarea ca mijloc de a înfăptui programele lor, pe când partidele oportuniste

urmăresc guvernarea de dragul guvernării. Prin alegerea mijloacelor de propagandă se deosebesc esențial partidul de program de partidul oportunist. "Partidul de program prin definiție se adresează judecății cetățenilor, care, preocupăți de problemele vitale ale națiunii, sunt chemați să frâmânte și să discute ideile cuprinse în program; partidul de program vrea să convingă; el urmărește impunerea unor anumite vederi numai prin persuasiune".

Dimpotrivă, partidele oportuniste au alte caractere. "Pentru un partid de program de două ori fac patru; pentru un partid oportunist de două ori fac cinci, fiindcă partidul oportunist nu urmărește a convinge, ci exclusiv succesul cu orice preț și prin orice mijloc. Sunt cinci metode pe care oportunității le întrebunțează cu toată virtuoitatea, pentru a-și impune voința: 1) arta de a seduce, a se insinua și a place; 2) arta de a corupe; 3) arta de a calomnia, minti și mistifica; 4) arta de a intrigă și, în sfârșit, 5) arta de a teroriza. Cine stăpânește aceste cinci elemente ale propagandei oportuniste, este un desăvârșit artist, este perfectul om politic".

Ideile lui Dimitrie Gusti cu privire la partidele politice principale și oportuniste sunt deosebit de actuale acum în România, dacă se ține seama de faptul, mereu subliniat de fondatorul și înărmătorul Școlii Sociologice de la București, că partidul politic are misiunea să dea cuprins, sens și colorit formelor constitutionale, că are chemarea să mijlocească transformarea profundă a stărilor sociale pentru educația politică și socială a individului ca cetățean, trezind interesul fiecărui pentru problemele sociale și politice ale timpului, să îndrumă cetățenii unui stat național să participe, cu toate forțele lor, la înfăptuirea suveranității naționale". ■

nu-l înnoiblăzează pe om ca ființă spirituală, dar util, în toate variantele lui, a fost, de-a lungul vremii, ori **indiferent** față de om ori **ostil** lui.

Concluzia lui D. D. Roșca, implicit formulată în **Existența tragică** (1934), schioapătă, în măsura în care ea pare opusă și contradictorie definiției omului ca ființă bio-psiho-rajonală, dar eseurile lui despre om și despre începurile gândirii arată că D. D. Roșca a înțeles că omul, ființă subredă și fragilă în **Marele Univers** al Necunoscutului, e singura ființă care, prin creațiile sale, înfrumusețează realitatea și își găsește înăuntru ei libertatea spirituală. Pe temeiul acestei libertăți, izvorâtă din **conștiința eroică** asupra **existenței tragice**, se intinde o tablă a **valorilor vesnice**, analizată, cu deosebire și în mod limpede, în eseu **Valori vesnice**, publicat în 1941, retipărit în 1943 și, fără retușări, în 1970, în **Studii și eseuri filosofice**.

Valorile enumerate și caracterizate ca vesnice sunt valabile și se impun ca imperitive care obligă conștiința înșilor și a popoarelor (națiunilor) civilizate în chip necondiționat și în orice împrejurări. Dincolo de deosebirile trupești și sufletești care despart națiunile există un patrimoniu spiritual comun, bun al tuturor oamenilor, alcătuit, de-a lungul vremii, din bunuri și valori care se impun cu evidență constrângătoare tuturor conștiințelor. Negarea lor ar face ca viațuirea laolaltă a oamenilor, indiferent de etnile lor, să rămână fără întâmplării, pus de-a purure sub semnul primejdiei. Fără recunoașterea valorilor și a **obligațiilor morale** pe care ele le implică ar fi cu neputință colaborarea care face reală organizarea națională a statelor, care deosebesc statele mici de statele mari și bine organizate, dar după chipul și asemănarea modelului umil al mor "harmice furnici".

Omul trăiește în societate și, prin societate și datorită societății, el depășește Natura în mod considerabil. "Căci, dacă omul a descoperit legile imanente Naturii, legile de care acesta ascultă oarecum în chip spontan, tot el a plăsmuit idei pe care le-a impus ca tot atâtea frâne directoare lipsei de înțelepciune a Naturii. Spiritul omului a inventat norme de judecată universal-valabile, care fac posibilă discuția și înțelegerea între inteligențe de origine etnică diferită; și tot el a propus omului legi morale pe care acesta caută să le impună - și în parte a și reușit să le impună - instincților de distrugere ale bestiei ce să ascunsă în fiecare ins și neam". În acest text, citat după eseu **Valori vesnice**, tipărit în 1941, când Europa se găsea în vîjeliile celui de al doilea război mondial, se dovedește că Istoria este determinată, în linile ei mari, de voințele oamenilor, nu de "principiile" Naturii și că progresul realizat înăuntrul ei este rezultatul unor suși și pogorâșuri care alcătuiesc laolaltă patrimoniul spiritual comun al umanității. "În cursul lungilor veacuri de viață istorică, acest patrimoniu al umanității a fost mărit înțelit, fie prin adausuri, rezultate ale unor noi experiențe, fie prin adâncirea a ceea ce era deja bun câștigat. Astfel, alte și alte valori, tot alte imperitive intelectuale și morale, au fost săpate pe lespeadea de granit a unei table de legi plăsmuită în spirit neasemănător mai larg decât fusese cea pe care o primise odinioară Moise de la exclusivistul Dumnezeu al seminției sale". Așa că, valorile sunt rodul unei experiențe îndelungate

D.D. ROȘCA și teoria valorilor

Numele lui D. D. Roșca (1895-1981) este legat, în istoria culturii românești, de tezele privitoare la existența tragică, așa cum numele lui Lucian Blaga este legat, de conceptul de "spațiu mioritic". Pe fondul existenței tragicice și a conștiinței eroice, care scoate la iveală caracterul contradictoriu al existenței întemeiată pe teoria culturii, în care domină spiritualitatea și, înăuntrul ei, filosofia, artele, morala și, întrucâtva, științele. D. D. Roșca vede în existență trei regnuri sigure: **anorganicul**, **biologicul** și **spiritualul**. Primul este alcătuit din tot ceea ce reprezintă lumea fizică neînsuflețită, împietrită și încremenită, oarbă și mută, în care omul nu poate să pătrundă decât prin mijlocirea raiunii și sensibilității. Al doilea regn - **biologicul** - este tot ceea ce este viu, în care omul apare, ca ființă biologică, produsul desăvârșit al evoluției naturale. Omul, se diferențiază, în chip specific, de toate celelalte ființe prin conștiință și, prin mijlocirea ei, prin afecțiunitate și empatie.

D. D. Roșca vede în existență trei regnuri sigure: **anorganicul**, **biologicul** și **spiritualul**. Primul este alcătuit din tot ceea ce reprezintă lumea fizică neînsuflețită, împietrită și încremenită, oarbă și mută, în care omul nu poate să pătrundă decât prin mijlocirea raiunii și sensibilității. Al doilea regn - **biologicul** - este tot ceea ce este viu, în care omul apare, ca ființă biologică, produsul desăvârșit al evoluției naturale. Omul, se diferențiază, în chip specific, de toate celelalte ființe prin conștiință și, prin mijlocirea ei, prin afecțiunitate și empatie. astfel încât el adaugă celor două regnuri pe cel spiritual și devine ființă istorică și creațoare. Spiritualul sau împărăția spiritualului reprezintă privilegiul omului ca ființă singularizată în univers. Acest regn, așezat în vîrful trinomului **anorganic-biologic-spiritual** îi dă posibilitatea lui D. D. Roșca să caracterizeze cultura (= spiritualitatea) ca întregire a naturii, dar altceva decât natura, și să credă că civilizația, continuare,

de ordin spiritual, pe care omul și numai omul a știut să le croiască și să le apropie. „Între toate vietoarele pământului, singură speță noastră a știut să răspundă printr-o astfel de reacție loviturilor ce i le-a dat Natura oarbă sau reprezentanții ei mai mult sau mai puțin inteligenți”. **Valorile veșnice** ale patrimoniului umanității au făcut cu putință avansarea treptată a omenirii primitive spre **comunitatea spirituală** care proclamă dreptul la viață al tuturor neamurilor și națiunilor.

În vârful piramidei valorilor stă **Adevărul**, care este **unul**, oricât de specifice ar fi împrejurările și oricât de particulare ar fi lucrurile pe care el le conceptualizează. Conținuturile de care poate fi legat Adevărul sunt variate, dar adjecativul „adevărăt” exprimă totdeauna esența lucrurilor. „Un adevarăzis «particular» este adevară întrumă în care el este ac evăr pentru toți oamenii de bună-credință”. Adevărul nu depinde nicidcum de **hic et nunc** și nu e condiționat de o anumită situație particulară, nici de doctrina adevărurilor multiple, „fie ele și naționale”. „Adevărul este numai unul. Când e al tău cu adevăr, el e al tuturor oamenilor de bună-credință”.

Dreptatea, la fel ca Adevărul, este **una**, întrucât se impune tuturor conștiințelor cu putere coercitivă. În orice formă s-ar manifesta ea, Dreptatea nu poate înlocui Nedreptatea, iar forța, care a însoțit deseoii împărtirea justiției, a avut ca rezultat dreptul forței și, ca urmare a acestui rezultat, omenia omului și-a pierdut ceva din splendoarea ei, în timp ce știința - „mare și reală glorie a spiritului” - și-a ofilit valorile, devenind unealtă de dominare și de exploatare.

Idea de justiție, când e vie și împede în conștiința unui neam, este prin ea înșăși o mare forță. Numai națiunile pătrunse de o îndreptățită conștiință a drepturilor lor nu pot fi desființate de nici o putere. Dar conștiința tulbere a unor națiuni care înțeleg prin dreptate numai drepturi pe care ele și le atribuie și pe care le refuză altora este produsul unei exagerate mulțumiri de sine și semnul distinctiv al „lipsei de pudoare spirituală”. Forța nu poate fi izvor de drept și de dreptate, iar textele de lege ale unui stat și tratatele încheiate între state nu sunt izvoare de drept dacă nu în seamă

de cerințele cuprinse în noțiunea de Dreptate.

Binele - altă valoare primară, scumpă lui D. D. Roșca - decurge din considerațiile prealabile expuse și caracterizate sumar aici. Strămutate din imperiul intelectual în imperiul normelor etice, conduse de intelectuale se impun, prin aplicare, acelorași principii. Binele e bine numai în cazul în care se impune, cu constrângere lăuntrică, tuturor spiritelor oneste. Deosebirea dintre „bine” și „rău”, „moral” și „imoral” a fost totdeauna o **deosebire calitativă**. Suprimea ei îl întoarce pe om în „împărtăția dobitoacelor cu toate consecințele acestei întoarceri”.

Eseul **Valori veșnice** urmărește să arate, în împrejurările celor de al doilea război mondial, popoarelor civilizate că există adevăruri și imperitive care obligă în chip necondiționat, în orice împrejurări. Drepturile românilor de a-și păstra identitatea spirituală și națională ca spiritualitate românească erau drepturi absolute și ele nu puteau fi revocate de nimene, de vreme ce conștiința morală a lumii civiliște, elaborând legea dreptului, enunță axiomatic dreptul imprescriptibil al tuturor națiunilor de a trăi în individualitatea lor specifică. În acest scop era nevoie de dezvoltarea conștiinței naționale românești asupra drepturilor ei legitime, întemeiată și pe o vizuire generală despre lume. Această vizuire, înfățișată în **Existența tragică** (1934), în liniile ei generale, este completată în eseul amintit printre-un text care aparține lui Simion Bărnuțiu. Renumitul luptător pentru recunoașterea drepturilor românilor din Transilvania scria în 1842 că fiecare om sau popor, „ca ființă cuvântătoare, are drept de a trăi în lumea asta și de a ține ca o persoană **jus subsistentiae personalis**; ... și drepturile acestea nu se cad mai tare unuia ca altuia, ci toți oamenii și toate popoarele în această privință sunt întocmai”.

Legea Dreptului, a cărei forță decurge, în chip necondiționat, din dreptul popoarelor la existență, nu poate funcționa decât în marginile **Adevărului**, iar în hotarele Adevărului încolțește și rodește **Binele**, valori prin care D. D. Roșca definește omul ca ființă spirituală, „prin al creaturii” în lume și în lumea omului.

Articole de
Ion Mihail POPESCU

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

DUMITRU DRĂGHICESCU

Originalitate în gândirea politică

Filosof, sociolog și politolog, cu opere publicate și cunoscute la începutul secolului în Occident, cu un doctorat în filosofie la Paris, sub îndrumarea conducătorului școlii franceze de sociologie, Emile Durkheim, Dumitru Drăghicescu (1875-1945) a fost, la începutul perioadei interbelice, un promotor radical al ideilor neoliberismului în România.

În concepția lui, cum reiese din lucrarea **Partide politice și clase sociale** (1922), arta politică sau priciperea de a guverna constă în capacitatea „de a adapta structura societății, în toate ramurile ei de activitate, la idealul de dreptate, de moralitate și de progres... în care se oglindesc aspirațiile mulțimii”, în „adaptarea societății la noile condiții de viață, pe care stadiul evoluției în curs le-a adus, adică în echilibrarea raporturilor dintre clasele societății, care sunt în continuă transformare și frământare, și a raporturilor cu popoarele vecine”. Esențială pentru opera de guvernare, sublinia Drăghicescu, este „inițiativa îndrăzneață de a concepe și de a înfăptui reformele corespunzătoare nevoilor vremii, văzute într-un larg spirit democratic”.

Partea cea mai remarcabilă a operei sale politologice a constituit-o **fundamentarea teoretică și programatică a ideilor neoliberismului român din primii ani interbelici**. „Doctrina liberalismului clasic - explică Drăghicescu - pretinde că creșterea bogăților, prin intensificarea producției libere de orice restricții și prin simplul joc al concurenței fără frâu, va aduce ieftinirea mărfurilor, în aşa fel că ele vor deveni accesibile, din larg, și celor mai săraci. Această prevedere nu s-a adeverit. Concurența fără frâu a dus sau la speculă și fraudă, în dauna publicului, sau la trusturi și carteluri, care au împiedicat scoborarea prețurilor la nivelul mijloacelor celor săraci. Rezultatul a fost accentuarea excesivă a inegalităților dintre clase și generalizarea spiritului de fraudă, de speculă, prin urmare creșterea, ... până la intolerabil, a imoralității generale și a mizeriei celor săraci”. În aceste condiții, în conștiința publică s-a impus tot mai mult ideea că libertatea politico-juridică trebuie completată cu dreptatea socială, înțeleasă ca o atenuare a efectelor liberalismului și care constituie esența nouului liberalism. De aceea, Drăghicescu consideră că „idealul de dreptate, de cinste și solidaritate” trebuie înscris pe drapelul partidului liberal, dacă nu vrea să exprime numai interesele de clasă ale marii burgheziei.

Deoarece, însă, „cât timp va dăinui noțiunea proprietății exclusiv individuale, echitatea nu poate domina raporturile economice dintr-o societate”, Drăghicescu vede posibilă și necesară „transformarea și largirea noțiunii de proprietate”. El credea chiar că se

conturează deja o evoluție prin care „din exclusiv individual” proprietatea „devine progresiv socială, adică foarte relativă; din inviolabilă și sacră, ea devine și tinde a fi acomodată, mlădiașă și căt se poate de tolerantă, aproape ceva profan”. Din întangibilă, proprietatea devine expropriabilă „în toate cazurile când necesități de echitate și de pace socială internă o vor cere cu persistență”. Conceptul de proprietate corespunde acestor cerințe, socotea el, „trebuie să fie o noțiune mixtă, eclectică, mijlocie, între individualism și comunism, în care să fie ținut deopotrivă socoteala de cerințele statului, de acelea ale muncitorilor, de inițiativa particulară și de capital”. În practică, Drăghicescu vedea posibilă existența concomitentă a trei forme de proprietate: a) proprietatea individuală limitată, atenuată; b) proprietatea mixtă, ca o proprietate a individului și statului, c) proprietatea colectivă.

Pe plan politic, Drăghicescu vedea necesare, pentru evoluția ulterioară a țării pe planul reformelor sociale democratice, o apropiere și chiar o contopire între Partidul Național Liberal și Partidul Socialist, ca reprezentant al muncitorimii industriale. „Partidul Liberal - scria el în 1922 - nu mai poate rămâne pur și simplu liberal... Regimul burghez este în curs de evoluție către un regim democrat-social. Linia evoluției viitoare nu va fi nici a realității liberale burgheze, nici aceea a utopiei social-democratice, ci aceea a unui liberalism social, în care burghezia și va asocia la puterea politică și la conducerea economică a statului proletariatul industrial organizat. Viitorul politic este al unui partid liberal socialist și al unei doctrine cunoscute sub numele de socialismul liberal. Când burghezia parazitară, a capitalului anonim, va fi înlocuită cu burghezia tehnică și intelectuală - consideră Drăghicescu - ... alianța între ea și muncitorii se va face de la sine”. „Cert este că într-un interval de timp dat - explică el, în alt context, ideea de mai sus - când masa lucrătorilor va crește în număr și cultură, când partidul burghez liberal va evolua către un socialism liberal propriu-zis, cele două partide se vor putea apropia atât de mult, încât s-ar putea să se contopească”.

În această perspectivă, și fără a îmbrățișa principiile socialismului marxist, Drăghicescu avea aprecieri pozitive despre mișcarea socialistă și partidul socialist. Clasa proletariatului, declară el, este „cel mai bun instrument de evoluție socială și de progres moral în societățile moderne”. Două lucruri, aprecia autorul, „rămân și vor rămâne fundamentale în socialism: 1) Ameliorarea condițiilor de viață ale muncitorilor salariați. 2) Organizarea pe baze raționale și juste a vieții

economice și sociale a statelor. Partea slabă a proletariatului va fi însă, dacă rămâne încă la concepția marxistă: 1) că negliează procesul economic, luat în sine, adică nu-l preocupă decât în mod indirect creșterea bogăției în sine, ci numai considerațiile de **dreptate socială**; 2) **libertatea** și spontaneitatea individuală sunt lăsate în umbră, pe al doilea plan...”

Trăind într-o epocă în care idealul național al românilor a căpătat încheierea lui logică, Drăghicescu a militat pentru atingerea acestui deziderat, a salutat și apreciat valoarea realizării deplină unității a poporului român. Cartea lui **Les problèmes nationaux de l'Autriche-Hongrie. Les Roumains**, publicată la Paris în 1918, este o pledoarie științifică, documentată asupra autohtoniei, continuității și prevalenței românilor în Transilvania, Banat și Bucovina, a necesității unirii acestora cu România.

Reflectând, mai târziu, asupra perspectivelor păcii și cooperării internaționale, el a împărtășit - cum face în **La nouvelle Cité de Dieu**, publicată în 1929 - ideile universalizării, ale integrării politice interstatale. „Fanatismul național - scria el în acest sens - pierde teren, mulți oameni culpi și marea majoritate a muncitorilor devenind indiferenți față de patrie și înclinând spre internaționalism și universalism”. Autorul consideră că „astăzi războaiele între națiuni, care pun în pericol viața și civilizația lor, nu pot lua sfârșit decât atunci când toate națiunile vor accepta să se constituie și într-o formă socială unică și să adopte un statut juridic care să asigure pacea dintre ele pe calea arbitrajului”. Dar prin universalizare Drăghicescu avea în vedere de fapt sistemul Societății Națiunilor, nepunând în cauză statele naționale și suveranitatea acestora. În orice caz, el nu stabilea un raport de antonomie între național și universal. „Departate de a-l nega - scria el - naționalismul cheamă internaționalismul și îl face posibil; la rândul său, acesta confirmă și garantează viața pașnică între statele naționale”; „internaționalismul este produsul păcii stabilite între națiuni care s-au definit și și-au recunoscut reciproc frontierele, prin tratate și convenții internaționale... Nimic nu facilitează mai mult apariția internaționalismului decât un sistem de națiuni libere, dar nimic nu asigură mai bine libertatea națiunilor decât internaționalismul... Partizanii fanatici ai naționalismului pot fi liniștiți. Nici o atingere nu va fi adusă patriilor, căci internaționalismul autentic și serios constituie cea mai bună garanție a acestora. Nu sunt oare statele naționale - încheia el - cele mai bune subdiviziuni ale omenirii în sfârșit unificate?”

Dr. Marin NEDELEA

CULTURA DEMOCRATIEI și eficiența instituțiilor sale

(Continuare din pag. 1)

Cările optimizării sociale a vieții democratice se referă astfel la nivelul de cultură civică și politică al cetățenilor dar, mai cu seamă, la celor integrați activ în sistemele conducerii sociale, locale sau naționale, exprimarea opțiunilor fiind condiționată de înțelegerea și acceptarea scoperilor majore, a intereselor ansamblului social. Aceasta este proba esențială a înțelegerii corecte a pluralismului politic, expresia necesare culturii democratice pe care o societate în tranziție și-o formează "diners", cu condiția ca factorii politici, partidele și reprezentanții lor din diferite structuri să fie apărați și răspunde unei asemenea exigențe.

Este îndeobște larg împărtășită ideea că pluralismul politic și democratic deschide orizontul unei societăți civile active, generate de asocierea liberă a cetățenilor și implicarea conștientă a acestora în viața socială, pentru satisfacerea cerințelor acesteia, împreună cu sau prin intermediul reprezentanților liber aleși în organele reprezentative locale sau centrale, naționale. În acest cadru, raporturile dintre majoritate și minoritate nu se reduc la o simplă proporție aritmetică, la un exercițiu de "blocaj" sau piedici reciproce care sacrifică interesele generale celor de grup sau pur politice.

În legătură cu asemenea aspecte ale vieții social-politice prezintă interes observația unui autor american preocupat de dilemele și oscilațiile democrației între performanță și egalitate, de înțărișările diverse, contradictorii sub care se prezintă uneori pluralismul politic tocmai prin raportare la cultura sau maturitatea democrației. În concepția acestui autor, dacă o societate cu putere și inițiativă dispersate este caracterizată prin pluralism, înțeleagând prin aceasta o filosofie și un set de măsuri sociale care permit existența mai multor idei competitive, mai multor instituții sociale, economice, culturale aflate în competiție, trebuie să se înțeleagă că "pluralismul este una și diviziunea este alta". Scrisă în deceniul trecut și adresându-se în special societății americane, cuvintele autorului au o evidentă rezonanță actuală: "Trebuie să fim neliniștiți în fața unei societăți în care fiecare parte constitutive le acuză pe celelalte și fiecare se bate cu lăcomie pentru avantajul propriu... Un pluralism care nu este susținut de anumite valori comune, care nu reflectă nici un fel de atașament față de binele public, este un pluralism fanatic..." (John W. Gardner, *Excellence. Can we be equal and excellent too?*). Soluția teoretică și practică a autorului pentru a se depăși asemenea limite și incoerențe sociale constă în performanțele reale ale democrației, în posibilitatea ca un număr de oameni capabili, din diferite segmente ale sistemului, să actioneze pentru perfecționarea funcționării acestuia armonizând interesele și valorificând la maximum spiritul lor de responsabilitate socio-umană, în contextul respectării principiilor și normelor democratice.

Despre așa ceva poate fi vorba și în cazul concret al "votului negativ" datorat unei minorități care a blocat o hotărâre ce devine valabilă prin baremul de două treimi al totalului consilierilor - hotărâre privind atrac-

rii despre "pluralismul fanatic".

Dincolo însă de motivațiile politice mai mult sau mai puțin declarate, rămâne constatarea că, de fapt, "verdictul negativ" față de o propunere privind ridicarea în București a unui reprezentativ spațiu de cultură și învățământ se datorează unei "minorități", care a blocat aplicarea voinței majorității. Este unul din paradoxurile democrației formale, de parădă, când o minoritate neconstructivă își impune voința subiectivă, partizană, la umbra normelor democrației. Nu este lipsit de semnificație că la aceeași umbrelă a "plouat", în ședințele Consiliului municipal, cu voturi pozitive privind concesionarea și acordarea de terenuri pentru spații comerciale, chiar unor firme străine, depozite, ateliere sau alte edificii și ele necesare, desigur, dar nu în dauna vieții culturale, spirituale a Capitalei țării. Cultura democrației presupune și conștiința valorilor și intereseelor generale, știința dozării raționale a priorităților, conștiința răspunderii sociale - trăsături ce se afirmă la nivelul oricarei instituții democratice în măsura în care sunt prezente și acționează la fiecare dintre cei ce compun o asemenea instituție.

1. Între aceste lucrări: Philippe Braud, *Le jardin de delices démocratiques*, Paris, 1991 și Paul Hirst, *Representative Democracy and Its Limits*, Polity Press, Cambridge, 1990.

Știință și conștiință

O serie de teoreticieni s-au grăbit, în decenile din urmă, să proclame "moartea filosofiei", aşa cum alții au limitat excesiv rosturile ei, condamnând-o la aceea de "paznic" al științei, de a o feri pe aceasta de metafizică, precum reprezentanții neopozitivismului. Ideea "mortii filosofiei" sau a lichidării ei ca ontologie s-a dovedit falsă și a fost infirmată de dezvoltarea științei și culturii contemporane, care resimt mai mult ca oricând nevoia de filosofie, de *Weltanschauung*, de criterii axiologice. Lumea noastră atât de dinamică, omul însuși într-o epocă a tranziției, neferită de crize și confuzia valorilor, nu se pot lipsi de filosofie în procesul căutărilor sale și al definirii direcțiilor dezvoltării sociale viitoare, așa cum nu se pot lipsi nici de știință, de gândire și de cultură.

In cadrul culturii contemporane, interacțiunea dintre filosofie și știință, deși se prezintă în alți termeni decât în stadiile anterioare ale evoluției lor, este mai puternică, mai strânsă și mai subtilă. Este mult prea știut că știința a devenit, în ultimele decenii, un factor fundamental al dezvoltării societății, transformându-se într-o forță nemijlocită de producție prin intermediul tehnicii și tehnologiei și prin cotele înalte ale calificării profesionale. A ști, a cunoaște și a acționa în cunoștință de cauză se constituie de acum într-un ax fundamental al existenței umane, al manifestării personalității sale.

Impactul strâns al științei în toate sferele existenței umane, ca și multiplicarea interdependențelor, complexitatea și dinamizarea vieții sociale însăși solicită o conștiință clară, lucidă și nuanțată, totodată, despre potențele, menirile, împlinirile și neîmplinirile omului și ale sistemelor social-politice, despre realele și posibilele înfundături și deturări ale rosturilor lor. Știința actuală, prin implicăriile și consecințele ei majore, uneori pline de riscuri, asupra societății și ființei noastre nu poate fi, de aceea, decât

o "știință cu conștiință", în care actorii ei să fie deplin clarificați cu privire la rolul și menirea acesteia, la posibilitățile de emancipare a insulii și umanității în ansamblu.

Ştiința nu-și poate elabora însă singură o asemenea conștiință, căci aceasta presupune depășirea granițelor unei singure specialități, generalizarea și valorizarea ansamblului cunoașterii umane și al experienței științifice, culturale și social-umane. Scientismul de orice nuanță, deși a apărut ca o reacție față de metafizica speculațivă și irațională, s-a dovedit neputincios prin îngustimea de spirit și reducționismul lui lipsit de orizont, care mai mult manipulează știința sau, cum sublinia matematicianul Grigore Moisil, o tratează ca pe un fetiș, ca pe un idol. Iar Lucian Blaga definea scientismul ca o "anomalie a spiritului științific", ce nu mai este filosofic autenticator și nu-i poate fi acestea conștiință lucidă și clară, atotcuprinzătoare, ci una inevitabil reducționistă și mistificatoare. Conștiința raporturilor și deschiderile extraștiințifice, sociale, valorice, umane ale științei poate fi elaborată doar cu ajutorul filosofiei, al unei filosofii că mai apropiate de spiritul științei și de complexitatele lumii în care trăim.

Raporturile dintre știință și filosofie se pun astăzi în termeni modificati, în termenii unei "noi alianțe" și ai unor variante interacțiuni față de trecut. Nevoia imperioasă de o gândire filosofică autentică, științifică și dialectică, pe care o resimte știința contemporană, este, totodată, determinată de particularitățile dezvoltării acesteia, dintre care se impune să amintim: a) știința a cunoscut un proces tot mai accentuat de specializare, împins uneori până la hiperspecializare, aceasta fiind și calea progresului cunoașterii omenești. Fără împărtărea domeniilor cunoașterii face și mai acută nevoia acesteia de o vizionă filosofică, de o teorie generală a existenței și cunoașterii ei, de o axiologie și

Ulcior de nuntă din Curtea de Argeș.

filosofie a culturii pe care nici o altă disciplină particulară nu le poate suplini. b) Dinamismul atât de accentuat al științelor și teoriilor ei în secolul nostru, numeroasele probleme de ordin filosofic și epistemologic. c) Știința a devenit mai mult ca oricând un factor fundamental de putere, atât într-un sens pozitiv, benefic pentru oameni și popoare, dar și într-unul negativ, în direcția multiplicării riscurilor și potențialităților destructive dacă cuceririle științei și tehnicii sunt deturnate de la finalitatea lor esențialmente umană, dătătoare de sens și speranță pentru om și omenire. Este suficient să amintim aici însăși amenințarea existenței speciei *Homo Sapiens* și chiar a manipulării genetice a indivizilor umani. Sporește enorm, de aceea, responsabilitatea oamenilor de știință, ca un fapt de conștiință asupra consecințelor și riscurilor științei însăși. Iată de ce, celebră maximă a lui Rablais "știință fără conștiință înseamnă ruina sufletului" capătă semnificații cu accente maxime în prezent. Ruina sufletului uman ar putea fi precipitată de o conștiință slabă sau chiar falsă asupra rosturilor științei, permitând acesteia să servească scopuri străine de rosturile și menirea ei.

Prof. dr. Ion FLOREA

INDEPENDENȚĂ ȘI INTEGRARE

Prof. dr. MIRCEA NICOLAESCU

Tranzitia la democrație, la statul de drept și economia de piață în state ce cuprind peste un sfert din suprafața globului se dovedește a fi cel mai tulburător și profund proces al transformărilor pe care le cunoaște omenirea în pragul noului secol și mileniu. Realizarea societății românești, ca, de altfel, a tuturor popoarelor ce au constituit fosta "lume a două", la coordonatele majore ale progresului economic și social, ale democratizării ansamblului relațiilor interumane sub semnul valorilor dreptului umanitar se înscrise într-o mișcare de relevanță mondială, care, datorită interdependentelor, se intersectează și se întrepărunde cu totalitatea evoluțiilor din lume, având implicații și dimensiuni planetare. Având drept scop soluționarea unei crize majore apărută în dezvoltarea societății și, în același timp, la confluența tuturor planurilor și contradicțiilor evoluțiilor mondiale, tranzitia se prefigurează tot mai clar ca o problemă globală, ca o problemă fără a cărei lichidare după cum remarcă Octav Onicescu - "nu se mai poate rezolva nimic" și care solicită imperios recurgerea la știință ca "proces de cunoaștere unitară a lumii și a tuturor interconexiunilor ei".

Tranzitia era loc într-o lume în care "relațiile internaționale - potrivit estimării lui Stanley Hoffmann, bine cunoscut politolog american - au devenit condiția primordială a vieții noastre cotidiene"; ca efect al interdependentelor, tot mai multe fenomene politico-sociale și economice din mediul internațional, ordinea sau dezordinea din lume marchează evoluțiile ce au loc în interiorul statelor, tot așa precum tot mai multe procese interne capătă semnificații internaționale, întră în consonanță sau disonanță cu fenomene ce au loc în alte state. Dinamică, extrem de alertă, a interacțiunii dintre planul național și cel internațional ale tranzitiei este precumpărător dominantă de tendință și acțiunile de integrare a statelor în structuri zonale, continentale și subcontinentale de securitate și cooperare multilaterală, ca modalitate de organizare solidară a eforturilor. Înscriindu-se într-o asemenea tendință prin orientarea predominantă a relațiilor sale externe spre încadrarea în structurile vest-europene și euroatlantice, țara noastră a optat pentru o anumite gestionare a raporturilor sale cu restul lumii care să răspundă în modul cel mai eficient exigențelor tranzitiei, realizările într-o vizionare unitară, atât pe plan intern cât și extern, a obiectivelor acestei transformări radicale.

Marea efervescentă a reașezărilor actuale pune la încercare, prin gravitatea, urgența și caracterul inedit al problemelor cărora tehnica să le găsească răspuns, valabilitatea a numeroase principii și practici. În mod deosebit și au dovedit viabilitatea conceptul de naționale, faptul național, principiile și normele de relații internaționale și, în primul rând, independența națională, care precum se știe, nu o dată au fost supuse unor puternice presiuni politico-ideologice, venite din diverse directii, uneori chiar opuse, ale politicii de mare putere și dominație. Este incontestabil, în această privință, că tranzitia se manifestă prioritar ca o reacție, în cadrul național, a colectivităților caracterizate prin comunitatea de viață pe același teritoriu, folosind aceeași limbă și cultură și făcând parte din aceeași economie, din același stat, și anume în spațiul în care experimentalul socialist și-a dovedit limitele performanțelor social-economice și a esuat.

Într-o vizionă unitară, integrată, a efortului național cu mediul internațional. Pentru că, după cum se știe, înseși acordurile de integrare sunt înțelegeri între state independente și suverane, între entități social-politice capabile să angajă în mod suveran, a răspunde și a duce la înăpunere hotărâri comune; mai mult, chiar acțiunile convenite sunt transpuse în viață prin intermediul legislației naționale și, uneori, necesită aprobarea prin scrutin național.

Astfel, în fosta Uniune Sovietică, presiunea sentimentului național și a aspirațiilor la independență și afirmație liberă a dus la dezagregarea spontană a fostului imperiu; concomitent cu colapsul economic și avut loc și reparația și apariția pe harta lumii a 16 state independente și suverane. Fără, n-au rezistat curențului fără înoitor nici structurile politico-economice militare și ideologice ce au reprezentat, în esență, zonele de domniație sovietică convenite de U.R.S.S., Anglia și S.U.A., la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

Este evident că revoluția din decembrie 1989 a fost rezultatul afirmării independente și suverane a naționii române, a reașezării poporului și statul nostru în cadrul firesc al manifestării sale independente și suverane, deschizând larg perspectivele accesului la valoarea, experiența și colaborarea cu restul lumii. Nu este, deci, întâmplătoare nici opțiunea României pentru aderarea la organismele de integrare ale lumii occidentale: este vorba de un act de neîndoilenică independență națională, ale cărei condiții poporul român și le-a creat prin propriile forțe după ce și-a redobândit capacitatea de a-și hotărî politica externă și internă în lumina interesului național real. Trăsătură fundamentală a întregii existențe a poporului nostru, prelevanța drepturilor omului în ansamblul existenței societății a fost subliniată încă din sase decenii în urmă de Nicolae Titulescu; astăzi spre transpunerea în viață a acestei valori România se îndreaptă în primul rând prin eforturile de a se desprinde de gravele deformări provocate de totalitarism în societate și economia românească, dar și de anarhia postdecembriștilor, prin străduința construirii statului de drept și economiei de piață. Dar același obiectiv îi răspunde în esență și încadrarea țării în structurile europene sub semnul recunoașterii independente a valorilor drepturilor omului, democrației și economiei de piață, al îmbinării,

amănunțit toate resorturile care i-au mănat pe unii și pe alții în lungul drum spre Actul final de la 1 august 1975 și să analizeze impactul acestui document internațional asupra evoluțiilor actuale de pe continent. Este lăudabilă, în această privință, inițiativa Editurii Fundației "România de Mâine" de a publica în curând un volum de studii intitulat **Actul final al CSCE și Europa de azi**.

Rezultatele cu care s-a încheiat Conferința de la Helsinki și care sunt consignate în Actul său final au fost fără îndoială considerabile: un cod de conduită capabil să asigure relații stabile și echitabile între statele participante; un vast program de acțiune în domeniile de interes major care fuseseră abordate; norme noi, democratice, de comportament politic în cadrul negocierii; în sfârșit, o continuitate a acestui proces multilateral care,

Înaltă distincție acordată de "Asociația Inginerilor Germani" profesorului dr. ing. Florea Dudiță, ambasadorul României în Germania

(Continuare din pag. 1)

În Diploma de membru corespondent se arată:

"Florea Dudiță a adus prin lucrările sale contribuții fundamentale la dezvoltarea mecanismelor, roboților și tehnicii construcțiilor de mașini. Prin colaborarea sa activă într-o comisie a „Asociației Inginerilor Germani”, precum și în numeroase comisii și cercuri de lucru române și internaționale, a contribuit în mod hotărâtor la cooperarea tehnico-științifică europeană".

Este primul inginer român care devine membru corespondent al acestei Asociații. Distincția menționată a primit-o, până în prezent, 39 de ingineri. Distincția de membru corespondent al „Asociației Inginerilor Germani” este cea mai înaltă care se acordă inginerilor din afara Germaniei.

In anul 1981, cu ocazia aniversării a 125 de ani a „Asociației Inginerilor Germani”, la Berlin, a fost reînviată o veche tradiție a Asociației din secolul anterior: numirea de personalități din străinătate, ingineri eminenți, membri corespondenți. Până în prezent sunt 31 din întreaga lume.

În cuvântul de prezentare, prof. dr. h. c. mult. ing. HANS JOACHIM WARNECKE, a spus: "Mă bucură faptul că astăzi pot numi alți cinci reprezentanți importanți ai ingineriei internaționale membri corespondenți ai „Asociației Inginerilor Germani".

Exelență - a spus vorbitorul adresându-se prof. dr. ing. Florea Dudiță - este nu numai o mare onoare, ci și o premieră pentru „Asociația Inginerilor Germani” de a putea să distingă un diplomat final pentru contribuții sale tehnico-științifice și, în același timp, a-i mulțumi pentru colaborarea sa activă și îndelungată. Ați activat mulți ani la Universitatea „Transilvania” din Brașov și ați obținut, la Institutul Politehnic București, titlul de dr. ing. Ați fost numit profesor, prorector și timp de 10 ani rector al acestei Universități, unde, mai mulți ani, ați condus și Catedra

după cum se știe, avea să capete cu timpul structuri și mecanisme tot mai perfeționate.

Astăzi, când mutații profunde au transformat configurația politică a Europei anilor '70, "procesul CSCE" a evoluat și s-a adaptat noilor condiții, devenind, din decembrie 1994, un organism regional în deplin înțes al cuvântului. Actuala Organizație pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) este chemată să aibă atribuții sporite în domeniile sale de competență și să conlucreze, într-un spirit de înțelegere reciprocă, cu celealte instituții europene și euroatlantice. Să-i urăm, cu prilejul acestei aniversări, să rămână fidel spiritului democratic al Conferinței de la Helsinki și să devină un factor indispensabil în opera de construire a unei Europe noi, pașnice, libere și prospere.

O COTITURĂ ÎN VIAȚA POLITICĂ A EUROPEI

(Continuare din pag. 1)

Pentru occidentalii, obiectivul politic prioritării constă în liberalizarea progresivă a regimurilor comuniste din URSS și țările est-europene. Dacă voi și urmare, să obțină reconoșterea frontierelor postbelice, sovietice și aliații lor trebuiau să accepte concepția occidentală privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Dimensiunea umană a "processului CSCE" avea să capete, de altfel, însemnatatea cuvenită și să dinamizeze conlucrarea pan-europeană în condițiile politice noi de pe secolul European din anii '90. Țările mici și mijlocii, indiferent de apartenența sau neapartența lor la alianțele militare, erau interese de Conferință în măsură în care ea le putea oferi o mai mare libertate de acțiune, un statut de deplină egalitate cu cei mari, o demnitate nouă și, ca atare, un rol sporit în cooperarea europeană. Pentru o țară ca România,

în cuvântul de prezentare, prof. dr. h. c. mult. ing. HANS JOACHIM WARNECKE, a spus: "Mă bucură faptul că astăzi pot numi alți cinci reprezentanți importanți ai ingineriei internaționale membri corespondenți ai „Asociației Inginerilor Germani”. Ați cunoscut Germania încă din perioada activității dumneavoastră științifice: ca bursier al Fundației „Alexander von Humboldt” la Braunschweig și Berlin, ca profesor invitat la Dresden, Magdeburg, Würzburg, Berlin, München și Aachen. Ați sprijinit în timpul acestei perioade lucrările „Societății pentru Dezvoltare, Construcție și Desfăcere” a „Asociației Inginerilor Germani” prin colaborarea dumneavoastră în comisia „Mecanisme spațiale”.

Ați fost onorat cu medalia „Societății Inginerilor în domeniul Construcțiilor de Mașini” și dețineți diploma de „Inventator Remarcabil”, precum și două alte premii ale Academiei Române.

In anul 1992 ați fost ales senator de Brașov în Senatul României, iar din iunie 1993 reprezentati țara dumneavoastră ca ambasador la Bonn. Fiecare inginer care este gata să-și slujească țara sa, cu toate cunoștințele sale dintr-un domeniu, pe baza căror se iau decizii cu privire la viitorul lumii noastre, și ale cărui cunoștințe tehnice sunt astăzi mai mult ca niciodată necesare, merită respect deosebit. Exelență, primii distincții de Membru corespondent ca expresie a acestui respect al „Asociației Inginerilor Germani”.

REFLECȚII

ISTORIE ȘI DESTIN ROMÂNESC

Nevoia de strategie viabilă

Prof. univ. dr. GH.I. IONIȚĂ

Ceea ce cred că trebuie spus apăsat în actualul stadiu al cunoașterii este că evenimentele produse în 1989 nu au constituit proprietatea unui grup, a unei singure persoane sau forțe politice și, deci, acea răscollire populară nu avea cum să fie opriță, nici confiscată, nici deturată. Speculațiile de tot felul care se fac pe aceste teme n-au, credem, nici un fel de sorți de izbândă.

În Comunicatul către țară, din noaptea de 22-23 decembrie 1989, se regăsesc definite natura politică și socială a răsturnării atunci produse, caracteristicile și opțiunile ei: demolarea sistemului totalitar ceaușist, instaurarea democrației, respectarea libertății și demnității umane, renașterea societății românești pe baze care să suporte redescantări și revalorizări.

În desfășurarea evenimentelor de atunci - rapidă și imprevizibilă - stările conflictuale au atins momente tensionante, grave. Atunci, ca și în răstimpul care a urmat, s-a reușit a se înfrângă haosul și anarhia, desigur în măsură hotărâtoare, căci efecte târziu mai apar și se manifestă și azi.

S-a reușit a se evita războiul civil, dezmembrarea statală și națională a țării iar acestea sunt realități de excepțională însemnatate, care conțină în scrierea istoriei acestor ani; cu atât mai mult, cu cât conjunctura internațională ne-a fost defavorabilă, îndeosebi ca urmare a focarelor de tensiune și criză aflate în imediata vecinătate a țării noastre, în Estul și Sud-Estul României. Iată de ce se poate afirma că atunci, în decembrie 1989, s-a născut o nouă Românie pentru care o cale de întoarcere la ce a fost înainte nu mai poate exista, pentru care viitorul se constituie într-un proces complex și de durată.

Premisele cele mai importante ce stau la baza drumului pe care am pornit pot fi rezumate, credem, în felul următor: de la evenimentele din '89 a fost lichidat sistemul totalitar și s-a creat cadrul pentru un sistem politic pluralist și democratic; au fost orga-

nizate alegeri libere și s-au constituit instituții democratice, specifice statului de drept, consacrandu-se, în fapt, principiul separării puterilor; reconstrucția legislativă și, în primul rând, elaborarea noii Constituții a României - legitimată prin referendum național - reprezentă ruptura definitivă cu sistemul trecut, promovând valorile democrației la nivelul standardelor europene și universale.

S-a înaintat în mod decisiv în construcția societății civile; Constituția garantează drepturile și libertățile tuturor cetățenilor săi fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, religie, de avere sau apartenență politică; libertatea de expresie, de asociere și de manifestare, devenită o realitate de necontestat, conferă societății românești un caracter activ și o mare diversitate; există un impresionant număr de organizații civile, sindicale, asociații, ligi profesionale, fundații culturale, științifice, care multiplică modalitățile de exprimare și de manifestare publică.

Libertatea presei, a mijloacelor de comunicare și informare publică reprezintă unul dintre cele mai mari câștiguri ale democrației, un semn evident al schimbării.

Descentralizarea vieții politice și sociale, autonomia locală s-au afirmat și se afirmă, contribuind la configurația unui spectru politic și optional mai echilibrat.

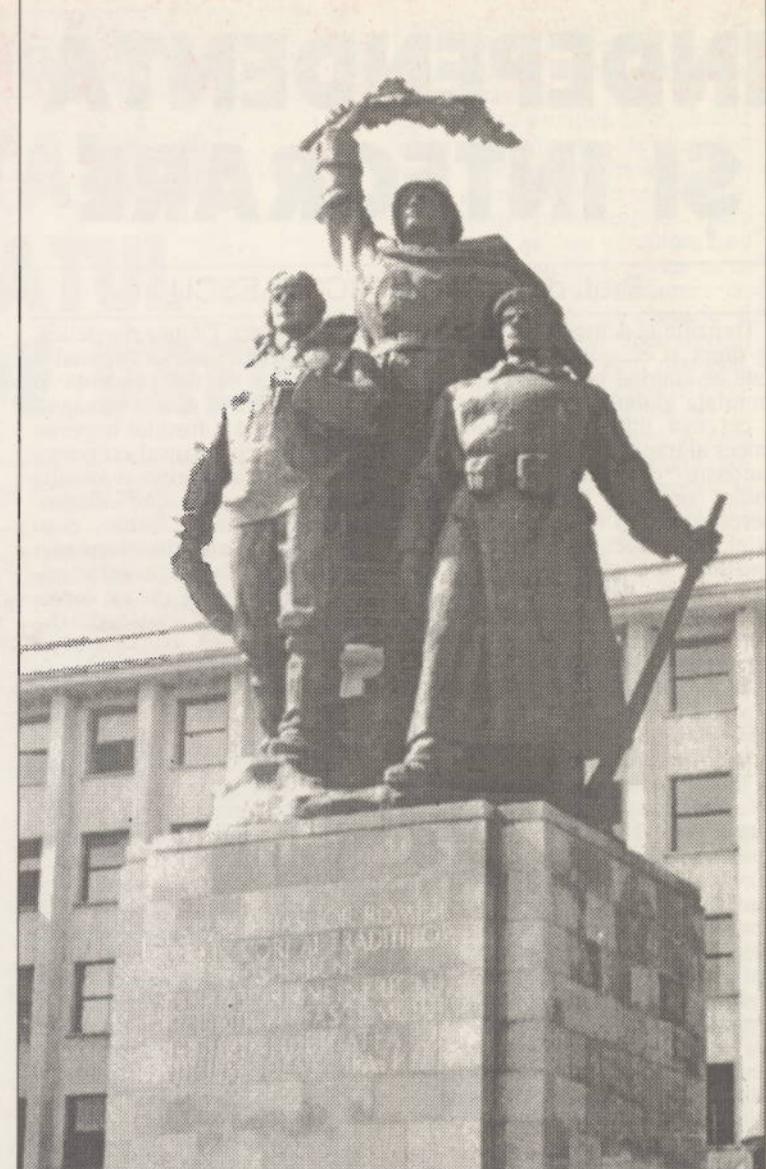
O problemă esențială a drumului nostru înainte o reprezintă, fără îndoială, strategia înfăptuirii reformei economice, a tranziției spre economia de piață. În acest perimetru ne confruntăm cu mari probleme - le știm cu toții - cu multe neîmpliniri, cu nenumărate insatisfații. Pornindu-se de la concepții condamnabile, dubioase, de tipul "industria este un mormânt de fier vechi", și recurgându-se diabolic la demolarea ei s-au adus țării incalculabile pierderi cu consecințe ce se prefigurează pe multiple planuri și pentru viitor. "Pariul cu agricultura", "pariul cu turismul" și alte multe pariuri au fost lamen-

tabil pierdute cu consecințe, de asemenea, greu de cuantificat. Mai mult decât atât, distrugerea atâtător și atâtător bunuri făurite decenii în sir prin truda unui întreg popor ne-au întors la puncte de porneire de la care ne așteaptă drumi lungi și sacrificii materiale incomensurabile.

Un fenomen extrem de îngrijorător cu care ne confruntăm - spre a da încă un simplu exemplu - este corupția, care a proliferat, în condițiile unei exigențe scăzute din partea instituțiilor de ordine publică și de control financiar. S-a produs astfel îmbogățirea rapidă a unor falși întreprinzători, prin fraudă, abuz de putere, trafic de influență, speculă, piața neagră. În chip efectiv, corupția este "impozitul" greu și nemeritat pe care îl plătesc cetățeanul cinsit, de fapt, poporul român.

În atari condiții, omul simplu, și nu numai el, vede că efectele pozitive ale reformei s-au răsfrânt cu precădere asupra unui segment social restrâns, prea puțin semnificativ. Omul obișnuit ajunge să se întrebe pe bună dreptate: "De ce am luptat împotriva vechiului regim, sau am consumat la doborarea lui, dacă noul regim nu ne asigură un trai mai bun?" "De ce trebuie să trecem printr-un alt infern al privațunilor materiale, cu un beneficiu nesigur în viitor?" Asemenea întrebări exprimă o stare de spirit legitimă de care nu avem dreptul să facem abstracție. Răspunsul trebuie să fie clar. Pentru a asigura bunăstarea dorită de toți cetățenii țării, soluția nu este, nu poate fi, desigur, întoarcerea undeva înapoi.

Este absolut de domeniul evidenței că, până acum, nu s-a reușit să fie definite și nici să fie prezentate în mod clar, pe înțelesul tuturor, o structură a trăsăturilor sistemului economico-social pe care vrem să-l edificăm și un program coerent de desfășurare a procesului de tranziție. De aici, multe confuzii și măsuri nefundamentate. Mai în glumă, mai în serios, căte unii, căte alții afirmă că nu prea știm încotro să ne în-

Monumentul Eroilor Patriei - București

dreptăm. Și - de ce să nu o spunem - nu există argumente convingătoare pentru a-i lămuri cineva, într-adevăr, încotro mergem!

La aceasta a contribuit și contribuie, chiar într-o măsură importantă, faptul că, uneori, sub presiunea "străzii", contra cronometru s-au luat decizii pripite, insuficient elaborate. Alteori, lipsa de experiență și subiectivismul au generat măsuri eronate. Și toate acestea sunt oare derivate din ceea ce ne-a fost hărăzit (de cine oare?) sau izvorăsc tot din slăbiciunile noastre, ale tuturor, care încă n-am ajuns să înțelegem deplin chemarea istoriei și adevărata noastră menire?

Ce-am făcut cu toții în ultimii 5 ani? - întrebare obședantă, cu care au încercat căte unii să filtreze societatea pentru "cincinalul" ce a premerg evenimentele din '89 - a devenit și devine o întrebare acută, presantă și pentru noi toți astăzi, când timpul aleargă cu repeziciune spre cumpană dintre mileniile II și III.

Ce am făcut? Se vede cu ochiul liber!

Și tot la fel de presantă și acută rămâne și dilema: Destinul sau Istoria explică ce am făcut sau n-am făcut și dezleagă calea spre o rezolvare superioară a marilor probleme cu care ne confruntăm acum? În ce ne privește, credem că nu doar Destinul și nu numai Istoria vor putea rezolva problemele poporului român. Există factori mai numeroși și fenomene mult mai complexe care trebuie să fie temeinic studiate și susținute pentru a ne putea bizui pe ele spre a reuși să rezolvăm din mers și cu succes marile probleme cu care ieşim în întâmpinarea mileniului III. Pentru că, până la urmă, vorba lui Spinoza, parafrazându-l: Tot ceea ce s-a petrecut în timpurile pe care le-am evocat noi s-a întâmplat pentru că a fost inevitabil, iar ceea ce nu s-a petrecut a fost pentru că a fost imposibil a se petrece. Și-atunci, hai să ne decidem: Destin sau Istorie? Sau și una, și alta?

REVISTA
OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIJA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentele se face prin mandat poștal sau dispozitie de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrăsă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111. Cărțiorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect. 1, București - România.